

Huvudman

Sjömansskolan Stockholm AB, org. nr. 556566-2409
info@sjomansskolan.se

Ärendet

Tillsyn av gymnasieskolan Sjömansskolan i Stockholms kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 15 maj 2023

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Sjömansskolan Stockholm AB att senast **fredag den 9 februari 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande betygsättning och tillgång till elevhälsa. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Sjömansskolan Stockholm AB inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Sjömansskolan Stockholm AB ska vidta följande åtgärder

Betygsättning

1. Se till att betygsättning sker vid kursers avslut i enlighet med författningskraven (3 kap. 14 § och 15 kap. 22 § skollagen).

Tillgång till elevhälsa

1. Se till att skolenheten har tillgång till specialpedagog eller speciallärare (2 kap. 25 § skollagen).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser att anmäla och utreda elevers behov av särskilt stöd, åtgärder mot kränkande behandling samt att säkerställa att drogtestar genomförs på ett sätt som är frivilligt för eleverna.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2023:589) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har våren 2023 genomfört en tillsyn av Sjömansskolan i Stockholms kommun.

Skolinspektionen har den 15 maj 2023 beslutat att förelägga Sjömansskolan Stockholm AB att vidta åtgärder gällande anmälan och utredning av elevers behov av särskilt stöd, betygsättning, åtgärder mot kränkande behandling samt genomförandet av drogtestar vid Sjömansskolan. Sjömansskolan Stockholm AB har den 15 september 2023 inkommit med redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet.

Skolinspektionen har genomfört ett uppföljningsbesök vid Sjömansskolan den 10 oktober 2023. Vid besöket har elever, lärare och rektor intervjuats samt dokumentstudier genomförts.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Sjömansskolan Stockholm AB har följt föreläggandet och vidtagit åtgärder med anledning av föreläggandet samt om påtalade brister har avhjälpats.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Betygssättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder uppger huvudmannen att elever på skolan tidigare inte betygssatts vid kursers avslut utan istället givits handledning med lärare och att en bedömning gjorts efter en obestämd tidsrymd. Därefter har betyg satts och kursen avslutats. Huvudmannen uppger vidare i redovisningen att skolan numer ger elever utrymme för fortsatt undervisning inom en aktuell kurs genom att ett åtgärdsprogram skrivs för eleven. Huvudmannen uppger att inga kurser som har avslutats under vårterminen 2023 saknar betygssättning om inte ett åtgärdsprogram för en elev säger annat.

Av intervjuer med lärare framgår att betyg sätts två veckor efter en kurs avslutas. En lärare uppger i intervju att det finns situationer då en kurs kan förlängas och då inget betyg sätts för en enskild elev. Läraren berättar att en förlängning av en kurs förutsätter att det finns ett åtgärdsprogram för den enskilde eleven.

Av intervju med rektorn framgår att kurser kan hållas öppna för elever där det finns ett åtgärdsprogram. Rektorn uppger att om det inte finns ett åtgärdsprogram för några elever så avslutas en kurs vid samma tillfälle för samtliga elever. Rektorn uppger vidare att det handlar om ungefär sju elever på skolan som har åtgärdsprogram med förlängning av kurs som åtgärd.

Skolinspektionens har tagit del av fem åtgärdsprogram för elever på skolan där förlängd kurs i en eller flera kurser anges som åtgärd för särskilt stöd. Skolinspektionens utredning visar att en av dessa elever enligt skolans betygskatalog har fått betyg i tre kurser i september 2023, men där undervisning bedrevs under vårterminen 2023. I intervju uppger rektorn att skälet till att betyg satts efter att kursen avslutats för den aktuella eleven är att eleven har fått ett nytt åtgärdsprogram.

Rättslig reglering

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen).

Betyg ska sättas på varje avslutad kurs (15 kap. 22 § skollagen).¹

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen i ärendet framgår att rektorn vid Sjömansskolan fattar beslut inom ramen för åtgärdsprogram att som en särskild stödåtgärd för enskilda elever förlänga undervisningstiden för vissa kurser. Detta får till följd att kursslutet inte är detsamma för alla elever som går samma kurs. Av intervjuer med lärare och rektor framgår att detta är ett medvetet arbetssätt på skolan som även är förankrat hos rektorn.

Särskilt stöd ska enligt skollagen ges till elever under tiden kursen pågår och kan inte ges när den har avslutats. Det innebär att rektorn enligt skollagen inte har rätt att besluta om förlängning av undervisningstiden som en särskild stödåtgärd. Att kursslutet är detsamma för alla elever som går i en kurs innebär också att de ska betygssättas vid samma tidpunkt. Det är viktigt att betygssättningen är likvärdig och rättvis för alla elever. Mot bakgrund av ovanstående bedömer Skolinspektionen att huvudmannen inte följer författningarnas krav att betyg ska sättas i samband med att en kurs avslutas.

Tillgång till elevhälsa

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med rektorn framgår att det inte finns någon specialpedagog eller speciallärare på skolan. Rektorn uppger i intervju att skolan har en person anställd som skolpsykolog men att personens kompetens inte är tillräcklig för att uppfylla kraven som speciallärare.

Rättslig reglering

För eleverna i gymnasieskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser.

För medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare. (2 kap. 25 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att verksamheten vid Sjömansskolan inte uppfyller författningarnas krav fullt ut när det gäller tillgång till elevhälsa då det saknas tillgång till specialpedagog eller speciallärare för eleverna på Sjömansskolan.

¹ Bestämmelsen har ny lydelse från den 15 juli 2022 genom lag 2022:147. Lagen tillämpas den första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Sjömansskolan Stockholm AB:s verksamhet vid Sjömansskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller betygsättning och tillgång till elevhälsa. Det finns därför skäl att förelägga Sjömansskolan Stockholm AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Anmäla och utreda elevers behov av särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av huvudmannens redovisning framgår att skolans ledning och undervisande personal i juni 2023 har genomgått ett studiepass om skollagens bestämmelser gällande särskilt stöd. Av redovisningen framgår även att skolans rutiner gällande anmälan och utredning av elevers behov av särskilt stöd har tydliggjorts och fastställts i skriftlig form. Huvudmannen har i sin redovisning inkommit med dokumentation gällande de elever som under perioden den 15 maj 2023-den 20 september 2023 har anmälts till rektorn för utredning om behov av särskilt stöd. Av redovisningen framgår att nio elever har anmälts till rektorn under den aktuella tidsperioden och att utredningar gällande behov av särskilt stöd har startats i samtliga fall.

Av intervjuer med lärare och rektor framgår att de elever på skolan som befaras vara i behov av särskilt stöd är anmälda till rektorn och att utredning har genomförts. Sju elever av de nio elever som har anmälts till rektorn sedan den 15 maj 2023 har åtgärdsprogram.

Av intervju med rektorn framgår att samråd med elevhälsan sker vid utredning om särskilt stöd.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 3 kap. 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin

skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehörligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Det särskilda stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehörligt. (3 kap. 7 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten vid Sjömansskolan i Stockholms kommun uppfyller författningarnas krav vad gäller anmälan och utredning av elevers behov av särskilt stöd. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Åtgärder mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Huvudmannen har inkommit med en plan mot kränkande behandling och diskriminering för läsåret 2023/24.

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att eleverna har varit delaktiga i arbetet med att upprätta planen mot kränkande behandling. Elever uppger i intervju att de har haft diskussioner på klassråd och elevråd om planen.

Huvudmannen har i sin redovisning av vidtagna åtgärder redovisat två anmälningar om kränkande behandling som kommit till huvudmannens kännedom under perioden den 15 maj 2023 – den 20 september 2023. I den skriftliga dokumentationen framgår att den ena anmälan har lämnats till Diskrimineringsombudsmannen (DO) för hantering. I det andra fallet, som gällde anmälan om kränkande behandling i en undervisningssituation, framgår av dokumentation att rektorn har hållit samtal med elever och berörd lärare. Rektorn uppger i intervju att hen inte har hunnit följa upp det ärendet.

Av intervju med elever framgår att elever på skolan som anser sig utsatta för kränkande behandling kan vända sig till rektorn. Rektorn uppger i intervju att hen känner sig trygg med att såväl personal som elever anmäler kränkande behandling om det skulle förekomma på skolan.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. (6 kap. 7 och 8 §§ skollagen)

Planen mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid skolan. (6 kap. 8 § skollagen och 2 § förordningen [2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling)

Huvudmannen ansvarar för att personalen, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget, fullgör de skyldigheter som åligger dem i arbetet mot kränkande behandling (6 kap. 5 § skollagen).

Huvudmannen eller personalen får inte utsätta ett barn eller en elev för kränkande behandling (6 kap. 9 § skollagen).

En personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. (6 kap. 10 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten vid Sjömansskolan i Stockholms kommun uppfyller författningarnas krav vad gäller åtgärder mot kränkande behandling. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Säkerställa att drogtestar genomförs på ett sätt som är frivilligt för eleverna

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av huvudmannens redovisning framgår att drogtestar inte längre genomförs vid skolenheten. I intervjuer med elever och rektorn bekräftas att drogtestar inte längre genomförs vid skolenheten.

Rättslig reglering

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor (1 kap. 5 § skollagen).

Elever i kommunala skolor omfattas av ett grundlagsskydd mot påtvingade kroppsliga ingrepp från det allmänna som inte har stöd i lag. Urinprovtagning utgör ett kroppsligt ingrepp. Det är inte förenligt med grundlagsskyddet att tvinga elever vid

kommunala skolor att lämna drogtest. (2 kap. 6 § regeringsformen) Skolinspektionen har i tidigare beslut konstaterat att även elever i vid fristående skolor omfattas av ett grundläggande skydd mot integritetskränkande åtgärder. (Skolinspektionen dnr. 42-2011:2074, 2011-12-19) De grundläggande principerna som kan utläsas ur Regeringsformen gällande skydd mot påtvingade kroppsliga ingrepp bör därför, enligt Skolinspektionen, vara desamma som för elever vid kommunala skolor.

Drogtester i skolan kan inte generellt anses strida mot skyddet mot påtvingade kroppsliga ingrepp så länge det kan säkerställas att en elevs medverkan till en provtagning i egentlig mening är frivillig. (JO 2006/07 s. 97) Dock är kraven höga på huvudmannen att säkerställa att eleven deltar i testerna frivilligt och att eleven inte känner sig pressad att lämna prov. Ett sätt att säkerställa att testerna bygger på frivillighet är att eleven och vårdnadshavare får underteckna medgivanden vid varje testtillfälle, och att endast personalen inom elevhälsan deltar i planerandet, genomförandet och uppföljningen av testerna. (JO 2010/11 s. 509)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten vid Sjömansskolan i Stockholms kommun uppfyller författningarnas krav vad gäller att säkerställa att drogtester genomförs på ett sätt som är frivilligt för eleverna. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredare Anna Malmenfelt.

Utredare Otto Swedrup har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Peter Sjöberg deltagit.